

Lana Hudeček

Milica Mihaljević

HRVATSKI MREŽNI RJEČNIK – MREŽNIK

„U vrijeme u kojemu se pojam rječnika gotovo izjednačuje s pojmom e-rječnika (u pravilu mrežnoga), a leksikografije s pojmom e-leksikografije, Hrvatska još pripada sve manjemu broju zemalja koje nemaju ni slobodno dostupan mrežni rječnik nacionalnoga jezika utemeljen na spoznajama suvremene e-leksikografije ni sustavno provedena znanstvena istraživanja u tome području.” Ta je činjenica, tako navedena u prijavi projekta *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik*, bila temeljni poticaj za podnošenje prijave na natječaj za financiranje istraživačkih projekata koji je Hrvatska zaklada za znanost objavila u lipnju 2016. godine.¹ Rječnik se od 1. ožujka 2017. do 31. srpnja 2021. izrađuje u okviru istoimenoga istraživačkoga projekta (IP-2016-06-2141), koji financira Hrvatska zaklada za znanost, a od 1. siječnja 2022. kao interni projekt Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Temeljni je cilj projekta bio promijeniti to stanje u oba spomenuta aspekta: sastaviti slobodno dostupan mrežni rječnik hrvatskoga jezika te provesti sustavna znanstvena istraživanja u području e-leksikografije.²

Većina je suradnika na projektu iz autorskoga tima *Hrvatskoga školskog rječnika* izrađena na Odjelu za hrvatski standardni jezik u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje u okviru projekta *Hrvatski normativni jednosvezačni rječnik* (212-2120898-0925), koji je od 2007. do 2011. financiralo Ministarstvo znanosti, tehnologije i športa (voditeljica Lana Hudeček), a koji je u izdanju Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Školske knjige objavljen 2012. Mrežno izdanje dostupno je na rječnik.hr od 2019. Tijekom rada na *Hrvatskome školskom rječniku* razvijen je specifičan model leksikografske obrade po gramatičkim i semantičkim skupinama koji jamči najviši stupanj sustavnosti obrade i koji je primijenjen i u radu na *Mrežniku*.

U okviru projekta *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* izrađuje se slobodno dostupan, jednojezični, hipertekstni, jednostavno pretraživ mrežni rječnik hrvatskoga standardnog jezika

---

¹ Više o stanju hrvatske e-leksikografije u vrijeme pokretanja projekta *Mrežnik* vidi u Štrkalj Despot i Möhrs 2015. te Štrkalj Despot i dr. 2019.

² Radovi objavljeni na projektu dostupni su na <http://ihjj.hr/mreznik/page/radovi/5>.

koji uključuje tri modula: modul za odrasle izvorne govornike hrvatskoga jezika³, modul za učenike nižih razreda osnovne škole⁴ te modul za osobe koje uče hrvatski kao ini jezik⁵.

U prvoj je fazi obrađeno oko 10 000 leksičkih jedinica u osnovnome modulu, 3000 natuknica u modulu za učenike nižih razreda osnovne škole te 1000 natuknica u modulu za osobe koje uče hrvatski kao ini jezik. Na kraju 1. projektne faze objavljena je demoinačica *Mrežnika* (A – F) dostupna na rjecnik.hr/mreznik.⁶ Objavljena građa izvozi se u repozitorij europske znanstvene infrastrukture CLARIN (repozitorij clarin.si i javni sustav za upravljanje podacima github.com) kako bi *Mrežnik* bio javno dostupan i za uporabu putem mrežne aplikacije i za strojnu primjenu.

Tijekom provedbe prve faze projekta dijelom je modificirana koncepcija koja je u početku uključivala i višerječne natuknice, tako da je dio višerječnih natuknica (njih oko 2000) smješten unutar mikrostrukture rječničkoga članka jednorječnih natuknica (oko 8000)⁷. Natuknice te podnatuknice u rječničkim člancima povezuju se međusobno (vidi poglavlje *Unutrašnje i vanjske poveznice*), a također i s natuknicama u nekim mrežnim izvorima koji nastaju u okviru ovoga projekta (baza jezičnih savjeta, baza veznika, baza objašnjenja podrijetla frazema, baza etnika i ktetika, vidi poglavlje *Izvori nastali u okviru projekta*) i izrađuju se usporedno s rječnikom te mrežnim izvorima koje suradnici na projektu već stvaraju u okviru svojih institutskih zadataka ili koje su vlasništvo Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (*Struna, e-Glava, Kolokacijska baza hrvatskoga jezika*, vidi poglavlje *Neovisni izvori*). U drugoj je fazi projekta započeta i izrada etimološke baze (vidi poglavlje *Etimologija*). *Mrežnik* je povezan i s drugim vanjskim izvorima (*Hrvatska gramatika* – gramatika.hr, *Hrvatski pravopis* – pravopis.hr, članci iz časopisa *Hrvatski jezik* – <https://hrcak.srce.hr/hrjezik>).

---

³ Više u Hudeček 2018., Hudeček i Mihaljević 2017a, 2017b, 2018., 2020.

⁴ Više u Mihaljević 2018., Hudeček i Mihaljević 2019a te u poglavlju *Modul za učenike nižih razreda osnovne škole*.

⁵ Više u Hudeček, Mihaljević i Pasini 2018., Mihaljević 2018. te u poglavlju *Modul za osobe koje uče hrvatski kao ini jezik*.

⁶ O demoinačici *Mrežnika* više u Mihaljević J. 2022. te u poglavlju *Izrada demoinačice Mrežnika*.

⁷ O uspostavi višerječnih natuknica u jednojezičnome mrežnom rječniku v. Perdih i Ledinek 2019. Zaključuju da se u većini rječnika višerječne jedinice uvrstavaju u rječničku mikrostrukturu (rječnički članak) te u pravilu dijele na dvije mikrostrukturne jedinice: frazeme i sve ostale višerječne izraze. U mrežnoj leksikografiji riječ je o posve formalnoj odluci, osobito ako višerječne jedinice imaju (a morale bi imati) identične rječničke elemente kao jednorječne jedinice jer tražilica može pretraživati i višerječne izraze. Stoga ta odluka više utječe na formalnu organizaciju rječničkoga članka pri njegovu strukturiranju u programu za rječničku obradu nego na korisnika jer višerječne jedinice u oba slučaja, i kad se obrađuju u zasebnome rječnikome članku i kad se obrađuju unutar mikrostrukture rječničkoga članka jednorječne jedinice, imaju u svojem rječnikome članku (ako se uspostavljaju kao natuknice) ili dijelu rječničkoga članka (ako se uspostavljaju kao podnatuknice) iste podatke.

U projektnoj je prijavi bilo predviđeno da rječnik uz osnovnu obradu namijenjenu odraslim izvornim govornicima hrvatskoga jezika uključuje i školske definicije (3000) i definicije za neizvorne govornike (1000). I taj je dio modificiran tijekom obrade te su u modulu za učenike i modulu za neizvorne govornike u prvoj fazi projekta napravljene u većemu dijelu natuknica potpune obrade. Dodatni su rezultati u prvoj projektnoj fazi da je rječnik igrificiran (vidi poglavlje *Igrifikacija*) te da je 3000 natuknica opremljeno snimkom izgovora. U rječnik su dodane i ilustracije.

Korpusi i abecedarij

Mrežnik je korpusno utemeljen rječnik.⁸ Osnovni su izvori podataka koji se u njemu obrađuju korpus Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje *Hrvatska mrežna riznica* (<http://riznica.ihjj.hr/index.hr.html>)⁹ i *Hrvatski mrežni korpus – hrWaC* (<http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac>)¹⁰. Ta se dva korpusa razlikuju sadržajem i opsegom. *hrWaC* je lematiziran i na morfosintaktičkoj razini označen korpus tekstova na hrvatskome jeziku prikupljenih s domene .hr; njegova inačica 2.1. sadržava 1,4 milijarde pojavnica. *Hrvatska jezična riznica* korpus je Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. *Hrvatska jezična riznica* uključuje književni potkorpus i publicistički potkorpus te pisana vrela od polovice XIX. stoljeća do danas. Taj se korpus može smatrati standardnojezičnim, ali je razmjerno maloga opsega i ne nadopunjuje se od 2009. godine.¹¹ Oba su korpusa pretraživa s pomoću alata za pretragu korpusa *Sketch Enginea*. Prednost je *hrWaC*-a što obuhvaća velik broj tekstova, a *Riznice* njezina relevantnost s aspekta standardnoga jezika.

Uz te se izvore pri uspostavi definicija, donošenju primjera i značenja uzimaju u obzir i svi drugi dostupni tiskani i mrežni izvori. *Mrežnik* je rječnik s naglašenom normativnom sastavnicom (vidi dalje u tekstu), pa i ta činjenica objašnjava zašto on ne može biti korpusom vođen rječnik¹² – nijedan, naime, od spomenutih korpusa nije u pravome smislu riječi standardnojezični korpus; osobito u *hrWaC*-u nalazi se i niz tekstova s društvenih mreža, foruma itd., dragocjenih za istraživanje jezika u posebnoj uporabi, ali nerelevantnih (osim kao

---

⁸ Korpusno utemeljen rječnik (engl. *corpus based dictionary*) rječnik je u kojemu se obrađivač služi korpusom, ali može slobodno procijeniti što treba unijeti u rječnik te rječnik može po potrebi dopunjavati i riječima iz drugih izvora te kolokacijama i značenjima koji nisu potvrđeni u korpusu (korpusno utemeljen rječnik, <http://ihjj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6/>).

⁹ Vidi Brozović Rončević i Čavar 2008.

¹⁰ Vidi Ljubešić i Klubička 2016.

¹¹ Više o *Hrvatskoj jezičnoj riznici* vidi na <http://riznica.ihjj.hr/dokumentacija/index.hr.html>.

¹² Korpusom vođen rječnik (engl. *corpus driven dictionary*) rječnik je u kojemu se obrađivač služi isključivo korpusom, pa se u rječniku nalazi samo ono što se nalazi u korpusu (korpusom vođen rječnik, <http://ihjj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6/>).

pokazatelj veoma čestih jedinica koje se približavaju razgovornome funkcionalnom stilu standardnoga jezika) za standardni jezik.¹³

Rječnik se piše u programu *TLex*, prilagođenu za potrebe projekta, a podatci za *Mrežnik* iz korpusa *hrWaC* i *Hrvatska jezična riznica* pronalaze se s pomoću programa za rad s korpusima *Sketch Engine*, koji je proizveo Lexical Computing 2003. *Sketch Engine* omogućuje prikaz konteksta odabrane riječi s pomoću skica riječi (engl. *word sketch*).

1. slika: Prikaz skice riječi za riječ *čip* iz korpusa *hrWaC*

Skice riječi za hrvatski jezik dobivene su na temelju gramatike skica koju je za potrebu projekta napisao Nikola Ljubešić te na čijemu su dopunjavanju radili članovi projekta *Mrežnik*. Za pretraživanje malih riječi učinkovitijim se pokazala primjena regularnih izraza

1. tablica: Kategorije dodane u skice riječi za potrebe *Mrežnika* i kategorije koje se za potrebe *Mrežnika* pretražuju s pomoću skica riječi (N = imenica, Par = čestica)

kategorije dodane u skice riječi					kategorije za čije se pretraživanje upotrebljavaju regularni izrazi	
glagoli (V)	prijedlozi (Pr)	zamjenice (P)	pridjevi (Adj)	prilozi	usklici (I)	veznici (C)
V + <i>se, se</i> + V	Pr + N, Pr + Adv, V + Pr, N + Pr, Adj + Pr	P + Par, Par + P	Par + Adj	Par + Adv, Adv + Par	Adv + I, V + I, I + Pr, I + N, N + I, I + <i>i</i> , I + I, I + P, Par + I	Adv + C, Par + C, C + Adv, C + C

¹³ Više u Hudeček i Mihaljević 2017a.

Najčešće su kolokacije u skicama riječi razvrstane prema sintaktičkim kategorijama. Na taj se način olakšava pronalaženje dobrih primjera i kolokacija. U skicama riječi mogu se pretraživati i primjeri uporabe određene skice (npr. za riječ *čip* može se u stupcu *Kakav?* pretražiti konkordanciju kolokacije *grafički čip*). U okviru projekta *ELEXIS*¹⁴ omogućen je do 2022. besplatan pristup *Sketch Engine* svima koji imaju korisnički račun unutar sustava *AAI@EduHr*. Javno dostupne korpuse hrvatskoga jezika *hrWaC* i *Hrvatsku jezičnu riznicu*, koji se nalaze u programu *Sketch Engine*, moguće je pretraživati i programom *NoSketchEngine* na stranicama CLARIN-a¹⁵ (Blagus Bartolec i Ivanković 2017: 25).¹⁶

Abecedarij za rječnik sastavljen je ovako:

1. sastavljen je abecedarij za modul za učenike (ekscerpcijom građe iz udžbenika za niže razrede osnovne škole i unosom građe koje su obrađivači *Mrežnika* imali već ispisanu za potrebe *Prvoga školskog rječnika hrvatskoga jezika* (2008.) i *Prvoga školskog pravopisa* (2016.))
2. sastavljen je abecedarij za modul za neizvorne govornike (koji uključuje 1000 riječi uzetih iz popisa u udžbenicima za učenike hrvatskoga kao inoga jezika)
3. ti su abecedariji preklopljeni
4. tako dobiven abecedarij preklopljen je s abecedarijem koji je dobiven preklapanjem čestotnih popisa *hrWaC*-a (prvih 12 000 riječi) i *Hrvatske jezične riznice* (prvih 10 000 riječi), izlučene su sve natuknice kojih nema u *hrWaC*-u i njihova je frekvencija pomnožena s 4 te su dodane u zajednički popis. Taj je abecedarij (prvih 8000 riječi) supostavljen s abecedarijem dobivenim preklapanjem abecedarija za modul za učenike i abecedarija za modul za osobe uče hrvatski kao ini jezik
5. tako dobiven abecedarij dopunjen je mocijskim parnjacima te vidskim parnjacima, posvojnim i opisnim pridjevima, otpridjevnim priložima i imenicama na *-ost* od pridjeva koji su se u njemu već nalazili, dopunjene su brojne gramatičke i značenjske skupine. To nije bilo učinjeno pod svaku cijenu, npr. ako ti podaci nisu podržani korpusnim i internetskim podacima i/ili jezičnim iskustvom izvornih govornika.

---

¹⁴ ELEXIS je projekt koji okuplja više europskih ustanova, izdavača i sveučilišta. Cilj je projekta unapređenje računalnih rječnika i rječničkih resursa. U sklopu projekta i u suradnji s mnogim ustanovama razvijaju se i objavljuju leksikografski računalni alati. Više o projektu: elex.is/objectives (24. 1. 2020.).

¹⁵ www.clarin.si/noske (28. 5. 2019.)

¹⁶ NoSketchEngine besplatna je inačica programa *Sketch Engine* koja omogućuje pretraživanje korpusa i popis najčešćih riječi, ali ne sadržava funkcionalnosti poput izrade skica riječi, n-grama te mogućnosti izrade korpusa, pa je za izradu *Mrežnika* bilo potrebno koristiti se komercijalnom inačicom programa. *Sketch Engine* također omogućuje korisnicima izradu vlastitoga korpusa, s time da za svakoga korisnika postoji određeno ograničenje za količinu riječi koju korpus smije sadržavati. Na taj je način za potrebe projekta *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena* (više o projektu Jena vidi na jena.jezik.hr te u poglavlju *Pojmovnik e-leksikografije*) izrađen korpus jezikoslovnoga nazivlja. Taj je korpus upotrijebljen i za oprimjeravanje jezikoslovnih naziva u *Mrežniku*.

Tako je dobiven abecedarij osnovnoga modula od 10 000 leksičkih jedinica (natuknica, podnatuknica (višerječnih izraza, najčešće naziva) i frazema) uz dva zasebna abecedarija od 3000 (za modul za učenike) i 1000 (za modul za neizvorne govornike) leksičkih jedinica.

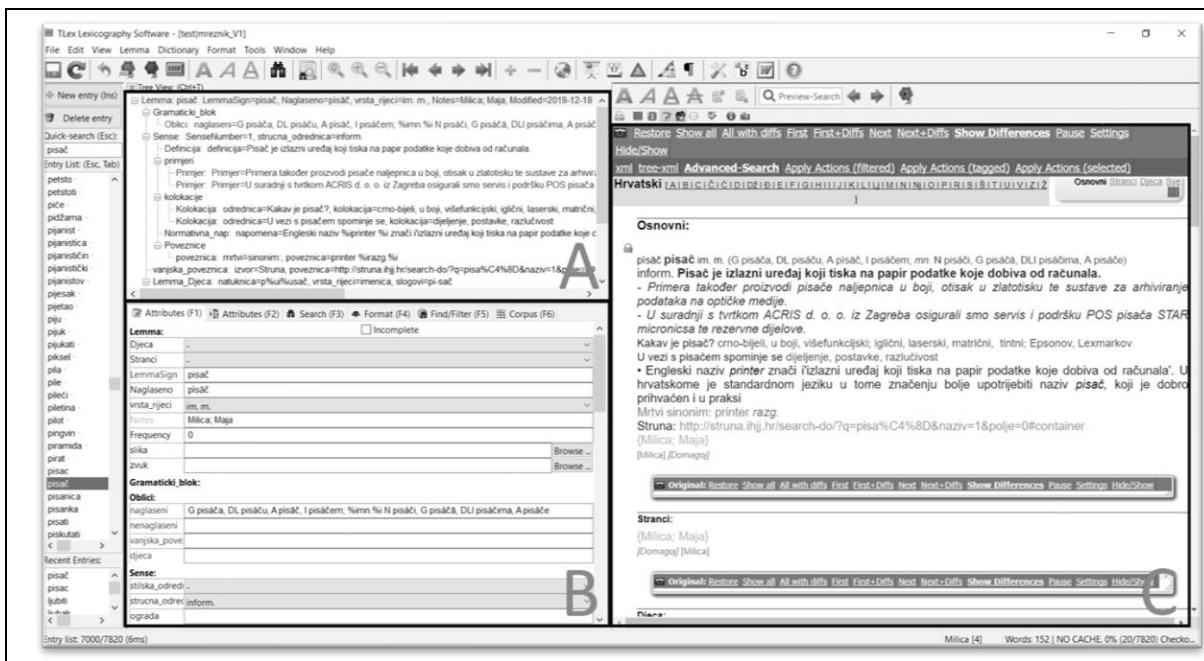
Odluka da se abecedarij za osnovni modul sastavi na opisani način bila je vođena načelom da sve riječi koje se obrađuju u modulu za učenike i modulu za osobe koje uče hrvatski kao ini jezik budu i u osnovnome modulu, motivirana činjenicom da rad na *Mrežniku* neće stati završetkom prve projektne faze u kojoj se stvarao u sklopu HRZZ-ova projekta te da izbor natuknica koje će se obraditi tijekom te faze ne mora biti motiviran (isključivo) čestoćom. Stoga se abecedarij za prvu projektnu fazu dopunjavao i modificirao i u ime ekonomičnosti (obrada tvorbenoga gnijezda) i sustavnosti obrade (obrada cjelovitih zatvorenih gramatičkih i značenjskih skupina, jedinica povezanih unutrašnjim poveznicama), odnosno abecedarij za osnovni modul dobiven opisanim postupkom uzeo se samo kao osnovni okvir¹⁷ unutar kojega se ostvaruje jedno od primarnih načela rječničke obrade, načelo sustavnosti.

TLex – program za rječničku obradu

Mrežnik je sastavljen u programu *TLex*, prilagođenu potrebama projekta. 3. slika prikazuje tri polja (polje za prikaz u obliku stabla, polje za unos podataka za svaki element rječničke strukture te polje za prikaz unesenih podataka) za natuknicu *pisač*. Iako je riječ o kratkome i jednostavnome rječničkom članku sa samo jednim značenjem, on uz natuknicu, gramatički opis te definiciju sadržava primjere, kolokacije, normativne savjete, sinonim i poveznicu na vanjski izvor (terminološku bazu *Strunu*).

---

¹⁷ Tijekom obrade mimo uspostavljenoga abecedarija uspostavljene su i neke natuknice povezane s pandemijom bolesti COVID-19 kako bi se što vjernije zabilježili primjeri u kojima se riječ upotrebljava te njezine kolokacije, s njom povezane normativne dvojbe i uporabne posebnosti.

A	polje za prikaz rječničkoga članka u obliku stabla
B	polje za unos podataka za svaki element rječničke strukture
C	polje za prikaz unesenih podataka

2. slika: Rječnički članak natuknice *pisač* u *TLexu* s objašnjenjem strukture sučelja za unos podataka

Načela rječničke obrade

Osnovna su načela obrade građe u *Mrežniku*:

1. načelo normativnosti, prema kojemu rječnik jasno odražava normativni status pojedine jedinice, odnosno normativnu hijerarhiju među konkurentnim jedinicama
2. načelo sustavnosti, prema kojemu rječnik odražava činjenicu da je standardni jezik sustav, a ne skup nepovezanih jedinica, odnosno jedinica kojima upravljaju nepovezana pravila¹⁸

¹⁸ Za skupine riječi u kojima se pojavljuju isti normativni problemi (uglavnom povezani s različitim tvorbenim obrascima) sastavljeni su tipski jezični savjeti koji dolaze uz sve riječi koje pripadaju skupini o kojoj je riječ. Tipski su jezični savjeti sastavljeni npr. za imenice na *-ist/-ista*, *-ona/-onica*, *-arna/-arnica*, *-ara/-arnica*, *-inja/-ica*, *-lac/-telj*, *izvan/-van*- te njihove izvedenice, pridjeve od imenica na *-čica* i *-ar*. Osobita se pozornost pri donošenju tipskih savjeta u *Mrežniku* pridaje u modulu za učenike (više u poglavlju *Modul za učenike nižih razreda osnovne škole*). Tako se osigurava najveća sustavnost u donošenju jezičnih savjeta. Kako je često riječ o jezičnim savjetima koji se donose uz tvorbeno inačice, od velike je pomoći urednicama *Mrežnika* i njegovim obrađivačima pri osiguravanju dosljednosti i sustavnosti obrade odostražni rječnik izrađen na projektu *Mrežnik*. Demoinačicu odostražnoga rječnika na temelju radnoga *Mrežnikova* abecedarija izradio je Josip Mihaljević, a dostupna je na adresi <https://borna12.gitlab.io/odostraznji/odostrazni-mreznik> te putem poveznice s *Mrežnikovih* stranica. Više vidi u Lewis i Mihaljević 2018.

3. načelo potvrđenosti u korpusu, prema kojemu se svaka jedinica provjerava u korpusu (imajući pritom u vidu da *Hrvatska jezična riznica* bolje odražava standardnojezično stanje, ali da nije dopunjavana od 2009. godine te da se u njoj nalaze izvori nastali od polovice 19. stoljeća, a da *Hrvatski jezični korpus* nije standardnojezični korpus, nego korpus koji okuplja tekstove automatski prikupljene s domene *.hr*: te dvije činjenice upravljaju odlukom o tome koliko je potvrđenost u korpusu relevantna za procjenu normativnoga statusa koje jedinice.

U *Školskome rječniku hrvatskoga jezika*¹⁹ sustavnost je bila najvažnije načelo koje se očitovalo na nekoliko razina:

- u donošenju sustavnih definicija koje su se uspostavljale uvijek kad je to bilo moguće (dakle, kad god je bila riječ o određenoj gramatičkoj – imenice na *-ost*, glagolske imenice, različite skupine zamjenica i odnosnih priloga, odnosni pridjevi, posvojni pridjevi, ili semantičkoj – godišnja doba, dani u tjednu, mjeseci u godini, horoskopski znakovi, mjerne jedinice, uređaji, biljke i njihovi plodovi, biljke i njihovi cvjetovi itd., skupini)
- u donošenju sustavnih tvorbenih gnijezda uz pojedine riječi (npr. sustavnome donošenju ženskoga mocijškoga parnjaka uz muški, nesvršenoga glagola uz svršeni).

Prvo načelo primjenjujemo i u *Mrežniku*, odnosno rječnička se obrada provodi po zatvorenim skupinama od kojih se svaka dodjeljuje pojedinome obrađivaču. Pri izradbi *Školskoga rječnika* takav se model obrade pokazao iznimno dobrim zato što:

- jamči sustavnost definicija i usklađenost obrade jedinica koje pripadaju zatvorenim skupinama
- ubrzava obradu jer jedan obrađivač primjenjuje istu tipsku definiciju koju mijenja tek u elementu koji razlikuje jedinice opisane tom tipskom definicijom, na određen se način „specijalizira” za obradu određene skupine.

Pri primjeni drugoga načela u izradi *Mrežnika* naišli smo na poteškoće prouzročene činjenicom da je *Mrežnik* rječnik koji je utemeljen na korpusu, pa iako to znači da ga korpusni podatci ne obvezuju (nije, naime, riječ o korpusom vođenom rječniku koji bi korpusni podatci obvezivali u smislu da opisuje stanje u korpusu), ipak smo ostali iznenađeni činjenicom da neke riječi, primjerice neke tvorenice od riječi koje ulaze i u dječji vokabular i čija je tvorba posve sustavna) u korpusu (pa i šire, na internetu), nemaju potvrda. Razmjerno se često to događalo za ženske

---

¹⁹ *Školski rječnik hrvatskoga jezika* rječnik je koji su 2012. godine objavili Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Školska knjiga. 2019. godine objavljen je na mreži na stranici rječnik.hr.

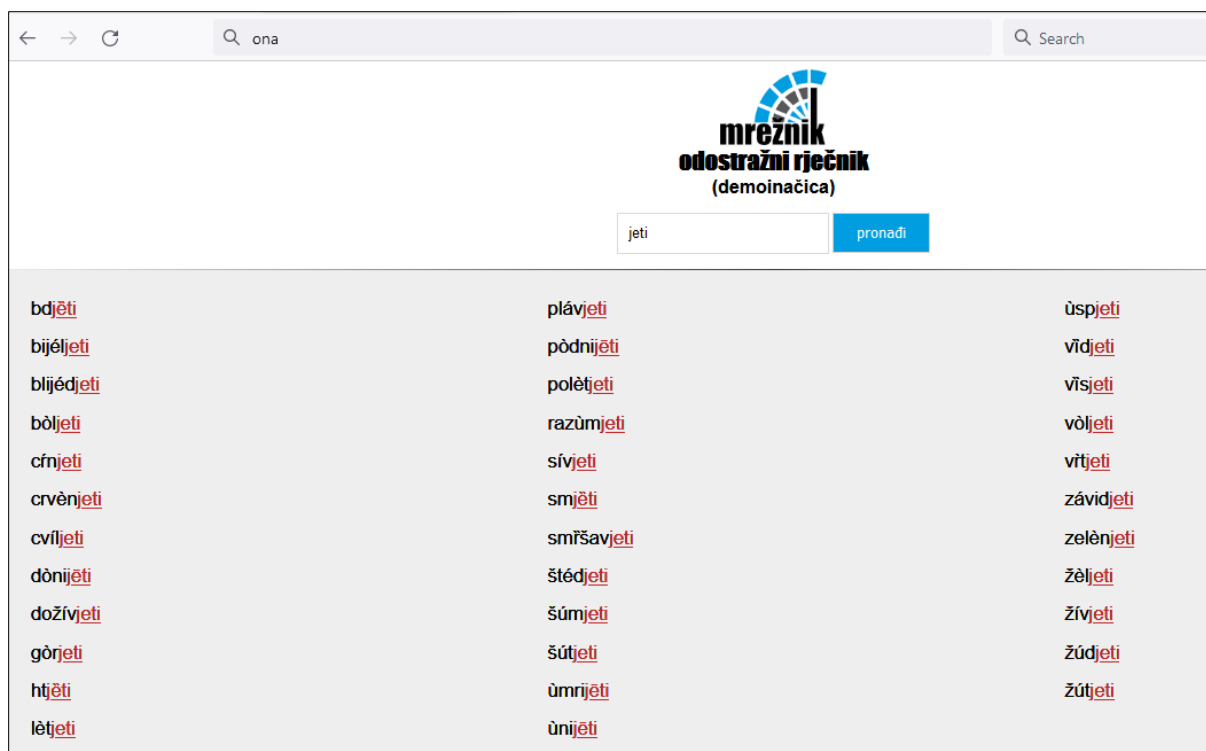
parnjake ili za posvojne i odnosne pridjeve izvedene od muških ili ženskih parnjaka. Oni su uneseni u *Mrežnik* ako su tvorenice od čestih riječi, ali nisu oprimjereni.

Pri sastavljanju *Mrežnika* morali smo donijeti niz odluka o tome u kojoj je mjeri i na koji način korpus relevantan za donošenje podataka u rječniku, odnosno kako postupiti u slučajevima kad korpusni podatci (svojim nepostojanjem) ne podržavaju jedno od temeljnih načela koje smo željeli provesti u *Mrežniku*, načelo sustavnosti.

Načelo sustavnosti jasno dolazi do izražaja u naglašavanju natuknica, u odabiru i naglašavanju oblika koji se donose u gramatičkome bloku, u sustavnome definiranju riječi koje pripadaju zatvorenim gramatičkim (jedan obrađivač obrađivao je jednu vrstu malih riječi) i semantičkim skupinama itd. Zato su sastavljeni iscrpni popisi gramatičkih i semantičkih skupina s ispisom natuknica. (primjer takva popisa vidi u poglavlju *Brojevi i brojevne tvorenice*). Velika pomoć u uspostavi sustavnih rješenja i definicija bio je *Odostražni rječnik* sastavljen na temelju *Mrežnikova* abecedarija (vidi poglavlje *Odostražni rječnik*).²⁰ Mogućnost pretraživanja *Mrežnikova* abecedarija po završetcima riječi dodatno je osigurala sustavnost obradbe određenih skupina riječi. Na 3. slici pokazuju se rezultati pretraživanja po završetku *-jeti*. Popis omogućuje obrađivačima i urednicama da provjere uz koje glagole postoje i oblici na *-iti* te ih kao razgovorne unesu u rječnik i obrade, da uspostave normativnu napomenu za odnos *-jeti/-iti* za glagole istoga značenja (npr. *boljeti – boliti, cviljeti – cviliti, doživjeti – doživiti*) te za one glagole na *-jeti* i na *-iti* čija se značenja razlikuju (*blijedjeti – blijediti, crnjeti – crniti*). *Odostražni rječnik* omogućuje i visok stupanj sustavnosti pri donošenju tvorbenih podataka (tvorbene raščlambe i tvorenica), vidi poglavlje *Tvorbeni podatci*.

---

²⁰ *Odostražni rječnik* sastavio je suradnik na projektu Josip Mihaljević.

3. slika: Rezultati pretraživanja u odostražnome rječniku (demo inačici) po završetku *-jeti*

Podatci u modulima koordinirani su i usklađeni i unutar pojedinoga modula i među modulima. Svaki modul funkcionira kao zasebni rječnik sastavljen za drugu ciljnu skupinu korisnika, ali i kao dio *Mrežnika* usklađen s ostalim dvama modulima.

Drugo je važno načelo primijenjeno u radu na *Mrežniku* načelo normativnosti, odnosno spajanje deskriptivnoga i normativnoga pristupa rječničkoj građi.

Normativno-deskriptivan pristup građi u *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* pokazuje se u odabiru natuknica i upućivanjem. Spomenuli smo već da se u abecedarij katkad zbog čestoće unose i natuknice koje ne pripadaju hrvatskomu standardnom jeziku ili se u općeobvezujućemu standardnom jeziku ne preporučuju jer pripadaju njegovu razgovornomu stilu; te riječi imaju obradu (definiciju, značenje, primjere, kolokacije itd.), ali i normativnu napomenu u kojoj se objašnjava zašto riječ (sveza) ne pripada standardnomu jeziku. Tako je *Mrežnik* zapravo normativno-deskriptivni rječnik u kojemu se jedinicama određuje normativni status, ali se rubno standardnojezične ili nestandardnojezične jedinice česte u korpusu unose u abecedarij i obrađuju kao i standardnojezične. U tome se *Mrežnik* razlikuje od *Školskoga rječnika hrvatskoga jezika*, u kojemu se normativnost u prvome redu očituje odabirom natuknica, odnosno lijevi stupac u njemu u pravilu čine standardnojezične riječi (Hudeček i

Mihaljević (ur.) 2012: XI).²¹ Pristup je u *Mrežniku* drukčiji u prvome redu stoga što je riječ o rječniku izvorno pisanom za objavu na mreži, odnosno prostorno neograničenomu.

Normativno je načelo izraženije u:

- naglašavanju natuknica (vidi više u poglavlju *Naglasci*)
- odabiru oblika u gramatičkome bloku; u njemu se donose samo normativno prihvatljivi oblici
- u donošenju pravopisnih i gramatičkih ograda
- označavanjem jezičnih jedinica ili njihovih značenja oznakama *razg.* i *žarg.*
- odabiru primjera (biraju se u prvome redu primjeri koje se može u potpunosti preuzeti)
- donošenju normativnih napomena u svim trima modulima.

Pri donošenju normativnih odluka autori i urednice *Mrežnika* slijedili su načela uspostavljena tijekom dugogodišnjega rada na normativnim priručnicima u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje.²²

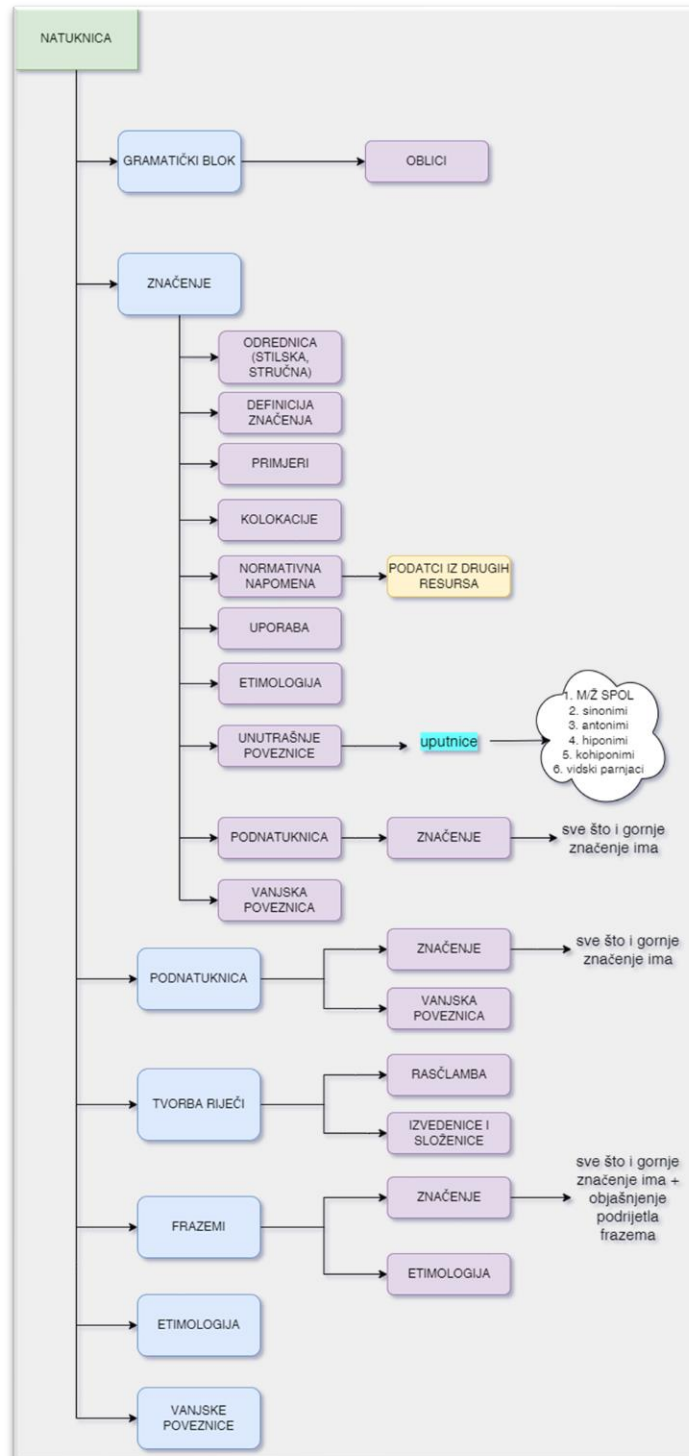
Struktura rječničkoga članka u osnovnome modulu

Dijagram u nastavku pokazuje mikrostrukturu modula za odrasle izvorne govornike hrvatskoga jezika. Strukture drugih dvaju modula dobivene su pojednostavnjivanjem strukture rječničkoga članka u osnovnome modulu (iznimno se u modulu za učenike nižih razreda osnovne škole uvodi polje kojega nema u osnovnome modulu *Rastavljanje riječi na slogove*). Obrade se u trima *Mrežnikovim* modulima razlikuju po opsegu gramatičkoga bloka, opsegu i složenosti definicija te razvedenosti značenja, po izboru primjera, po tome što se kolokacijski blok, tvorbena raščlamba i tvorenice donose samo u osnovnome modulu te po tome što se u modulu za osobe koje uče hrvatski kao ini jezik ne razlikuju uporabna i normativna napomena, nego u tome modulu postoji samo jedna vrsta napomena. U njoj se osim normativnih i uporabnih podataka nalaze i gramatički podatci za koje je procijenjeno da mogu pomoći osobama koje uče hrvatski kao ini jezik.

---

²¹ Takvo je rješenje primijenjeno i na *Hrvatskome jezičnom portalu*, što je očekivano jer je to uobičajeno rješenje u tiskanim rječnicima, a na *Hrvatskome jezičnom portalu* nalazi se digitalizirani tiskani rječnik.

²² Više o tim načelima vidi u Hudeček i Mihaljević 2019b.

4. slika: Maksimalna struktura rječničkoga članka u osnovnome modulu

U daljnjemu se tekstu ukratko opisuju neki elementi rječničkoga članka u *Mrežniku*.

NATUKNICA. Natuknica u *Mrežniku* jednorječna je i naglašena²³ i uspostavlja u kanonskome obliku. Iznimno se kao natuknice uspostavljaju supletivni oblici, npr. *ljudi*. Ne donose se natuknice niže od razine riječi (prefiksi, sufiksi, prefiksoidi, sufiksoidi) ni višerječne natuknice. Dobro potvrđeni višerječni nazivi obrađuju se kao podnatuknice. Dio slabije potvrđenih višerječnih naziva navodi se među kolokacijama. Kao natuknice donose se češće kratice i pokrate. Homonimi se donose u zasebnim natuknicama.²⁴ Riječi različitih vrsta obrađuju se pod različitim natuknicama (npr. *a* imenica muškoga *roda*, *a* imenica srednjega *roda*, *a* usklik, *a* čestica, *a* veznik).

2. tablica: Pet homonimnih natuknica *a* u izborniku u *TLexu* (lijevo) i njihove prve definicije s primjerom

	<p>a ¹a im. s. (neskl.) A je prvo slovo hrvatske abecede. - <i>Psiholozi iz Detroita otkrili su da ljudi kojima ime počinje slovom D u prosjeku žive deset godina kraće od onih čije ime počinje s A.</i></p>
	<p>a ²a im. m. (neskl.) A je srednji niski samoglasnik. - <i>Kad premoćam vrpcu, samoglasnik a ni u prvoj pojavi ni u drugoj nije baš čist – kao da mi se u prvom malo jače, a u drugom malo slabije čuje prizvuk e.</i></p>
	<p>ä ³a čest. A naglašuje tvrdnju ili izjavu koja slijedi. - <i>Ako ti to ne odgovara, a ti idi u kut i plači.</i></p>
	<p>a ⁴a vez. ¹ A povezuje surečenice u suprotnoj rečenici kojom se izriče manji stupanj suprotnosti i koje u pravilu mogu zamijeniti mjesto bez promjene značenja rečenice. - <i>Izložbu je otvorio gradonačelnik Vladimir Bregović, a o izložbi je govorio autor Stjepan Zdenko Brezarić.</i></p>
	<p>ä ⁵a usk. ¹ A je usklik koji služi za dozivanje i privlačenje sugovornikove pozornosti. - <i>A da, govorili smo na susretima o darovima Duha Svetoga.</i></p>

PODNATUKNICA. Višerječni se nazivi ili česti izrazi čije značenje ne odgovara u potpunosti zbroju značenja sastavnih jedinica obrađuju kao sveze ili frazemi. Frazemi se navode u posebnome frazemskom bloku (vidi poglavlje *Frazeologija*), a ostali višerječni izrazi ustaljene strukture (najčešće višerječni nazivi ili imena) kao podnatuknice. Podnatuknice se mogu u rječničkoj strukturi nalaziti pod natuknicom ili pod pojedinim značenjem. Kao podnatuknice pod natuknicom donose se povratni glagoli i izrazi koji se ne vežu ni uz jedno značenje natuknice. Povratni se glagol nalazi u podnatuknici uz prijelazni ili neprijelazni glagol kad se značenja prijelaznoga ili neprijelaznoga i povratnoga glagola razlikuju, npr. *kupati se* podnatuknica je natuknice *kupati (se)*.

²³ O načelima naglašavanja natuknica i oblika vidi u poglavlju *Naglasci*.

²⁴ Homonimima se smatraju riječi koje pripadaju istoj vrsti riječi, imaju isti naglasak te iste oblike. Više u Hudeček i Mihaljević 2009.

Original: Restore Show all All with diffs First First+Diffs Next Next+Diffs Show Differences Pause
Settings Hide/Show

kupati (se) **kupati (se)** gl. nesvrš. prijel. (prez. *jd.* 1. l. kûpām, 2. l. kûpāš, 3. l. kûpā, *mn.* 1. l. kûpāmo, 2. l. kûpāte, 3. l. kûpajū; *imp.* kûpāj; *aor.* kûpah; *imperf.* kûpāh; *prid. r. m.* kûpao, ž. kûpala, s. kûpalo; *prid. t.* kûpān; *pril. s.* kûpajūći)

Kupati znači prati koga u kadi ili posudi punoj vode.
 - *Pse kupamo po želji u antiparazitskome biljnom šamponu ili u profesionalnoj liniji šampona ili pak u medicinskome šamponu.*
 - *Bebu nije potrebno kupati svaki dan, a prema preporukama najbolje je dva do tri puta tjedno.*
 - *Temperatura prostorije u kojoj kupate dijete treba biti oko 24 stupnjeva, a temperatura same vode 37 stupnjeva.*

Tko kupa? ljudi, mama, žena
Koga tko kupa? bebu *razg.*, dijete, ljubimca, mačku, novorođenče, psa, sina
U čemu se kupa? kadi, (hladnoj, mlakoj) vodi
Koordinacija: kupati i prati, kupati i tuširati; kupati ili tuširati
kupati se
Kupati se znači biti u vodi ili plivati.
 - *Kod nas možete uživati kupajući se u kristalno čistom moru na dugim šljunčanim plažama, u domaćoj zdravoj hrani, pitkoj vodi, u domaćim vinima, rakiji, orahovici i maslinovom ulju.*
 - *Ako ste na bazenu, kupajte se kad je voda još čista i nema puno ljudi.*
 - *Moja se papigica voli maziti, jesti jabuku, kupati se u zdjeli, zna koji puta reći svoje ime Fićo, a najviše obožava gledati se u ogledalo.*

Tko se kupa? dijete, djevojčica, ljudi, turist, žena
Gdje se kupa? na bazenu, na kupalištu, na moru, na plaži, u bazenu, u jezeru, u moru, u rijeci
Koordinacija: kupati se i odmarati se, kupati se i sunčati se, kupati se i uživati
 tvorenice: kupač, kupači, kupanje
TVORENICE: kupaona, kupaonica, okupati
Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihj.hr/kolokacije/search/?q=kupati&search_type=basic

5. slika: Obrada glagola *kupati (se)* u *Mrežniku*

Podnatuknice se donose uz određeno značenje ako se s njim mogu povezati. Npr. pod značenjem riječi *šećer* 1. (*jd.*) ‘Šećer je slatka tvar koja se dobiva od šećerne repe ili šećerne trske i kojom se slade jela i pića, može biti u obliku kristalnih zrna, praha ili kocaka.’ nalaze se podnatuknice *smeđi šećer* i *vanilin-šećer*, a pod značenjem 2. *kem.* ‘Šećer je jednostavni ugljikohidrat, najčešće slatkoga okusa, topiv u vodi.’ podnatuknice *groždani šećer*, *invertni šećer*, *mliječni šećer*, *obični šećer*, *sladni šećer*, *trščani šećer*, *umjetni šećer*, *voćni šećer*. Podnatuknica ima sve elemente rječničkoga članka koje ima i natuknica.

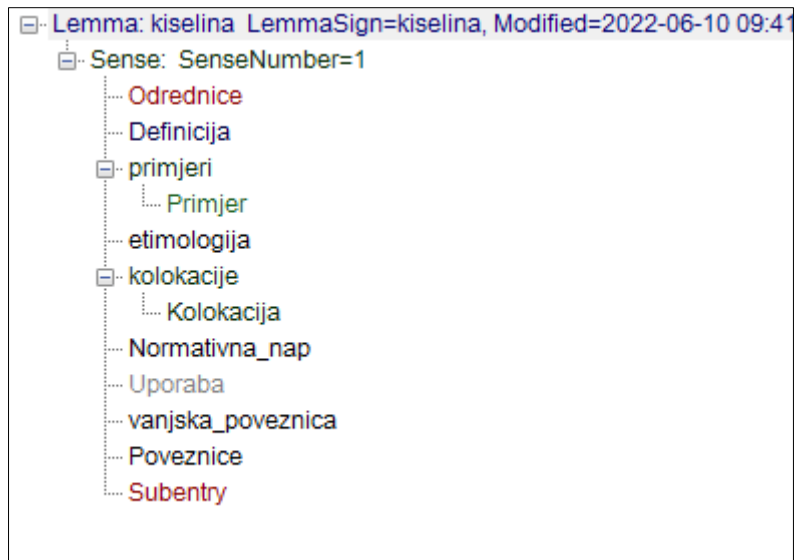
GRAMATIČKI BLOK. Uz natuknicu donosi se oznaka vrste riječi. Oblici u gramatičkome bloku naglašeni su. U 3. tablici navode se i opimjeruju podatci koji se donose uz imenice, glagole, opisne pridjeve, odnosne priloge i otrpidjevne priloge.

3. tablica: Podatci koji se navode u gramatičkome bloku imenica, glagola, opisnih pridjeva, odnosnih pridjeva i otpridjevnihi priloga

vrsta riječi	oblici	primjer
imenice	svi oblici jednine i množine	bàlkōn im. m. (G balkóna, DL balkónu, A bàlkōn, I bàlkōn; mn. N balkóni, G balkónā, DLI balkónima, A balkóne)
glagoli	svi oblici prezenta, 2. lice imperativa, 1. lice aorista / 1. lice imperfekta, sva tri roda gl. pridjeva radnoga, glagolski prilog sadašnji/prošli	jàčati gl. nesvrš. prijel./neprijel. (<i>prez. jd. I. l. jàčām, 2. l. jàčāš, 3. l. jàčā, mn. I. l. jàčāmo, 2. l. jàčāte, 3. l. jàčajū; imp. jàčaj; aor. jàčaj; imperf. jàčajh, prid. r. m. jàčaj, ž. jàčajā, s. jàčajā; prid. t. jàčaj; pril. s. jàčajūci</i>)
opisni pridjevi (neodređeni pridjev u natuknici)	G neodređenoga pridjeva, određeni pridjev m. r., G određenoga pridjeva m. r., ženski i srednji rod neodređenoga pridjeva, komparativ m. r., G komparativa m. r., superlativ m. r., G superlativa m. r.	čvřst prid. (G čvřsta; <i>odr. čvřstī, G čvřstōg(a); ž. čvřsta, s. čvřsto; komp. čvřščī, G čvřščēg(a); sup. nājčvřščī, G nājčvřščēg(a)</i>)
odnosni pridjevi	G m. r, ženski rod, srednji rod	splītskī prid. (G splītskōg(a); ž. splītskā, s. splītskō)
otpridjevni priloz	komparativ, superlativ	čvřsto pril. (<i>komp. čvřščē; sup. nājčvřščē</i>)

Gramatički blokovi za zamjenice i brojeve oblikuju se za pojedinu podskupinu određene vrste riječi (npr. za osobne zamjenice donosit će se zbog supletivnosti svi oblici, za posvojne zamjenice prilagođena obrada opisnoga pridjeva itd.; vidi i poglavlje *Brojevi i brojevne tvorenice*). Podatak da riječi poput *poslijepodne* mogu biti i sklonjive i nesklonjive upisuje se u zagrade ispred gramatičkih oblika.

ZNAČENJE (SENSE). Polje za unos značenja (*sense*) uključuje ograde (gramatičke i pravopisne), stilske i stručne odrednice, definiciju značenja, primjere, kolokacije, normativnu napomenu, uporabnu napomenu, etimološku napomenu unutrašnje i vanjske poveznice. O kolokacijama, te unutrašnjim i vanjskim poveznicama vidi poglavlja u ovoj knjizi. Ostale elemente strukture ukratko opisujemo ovdje.

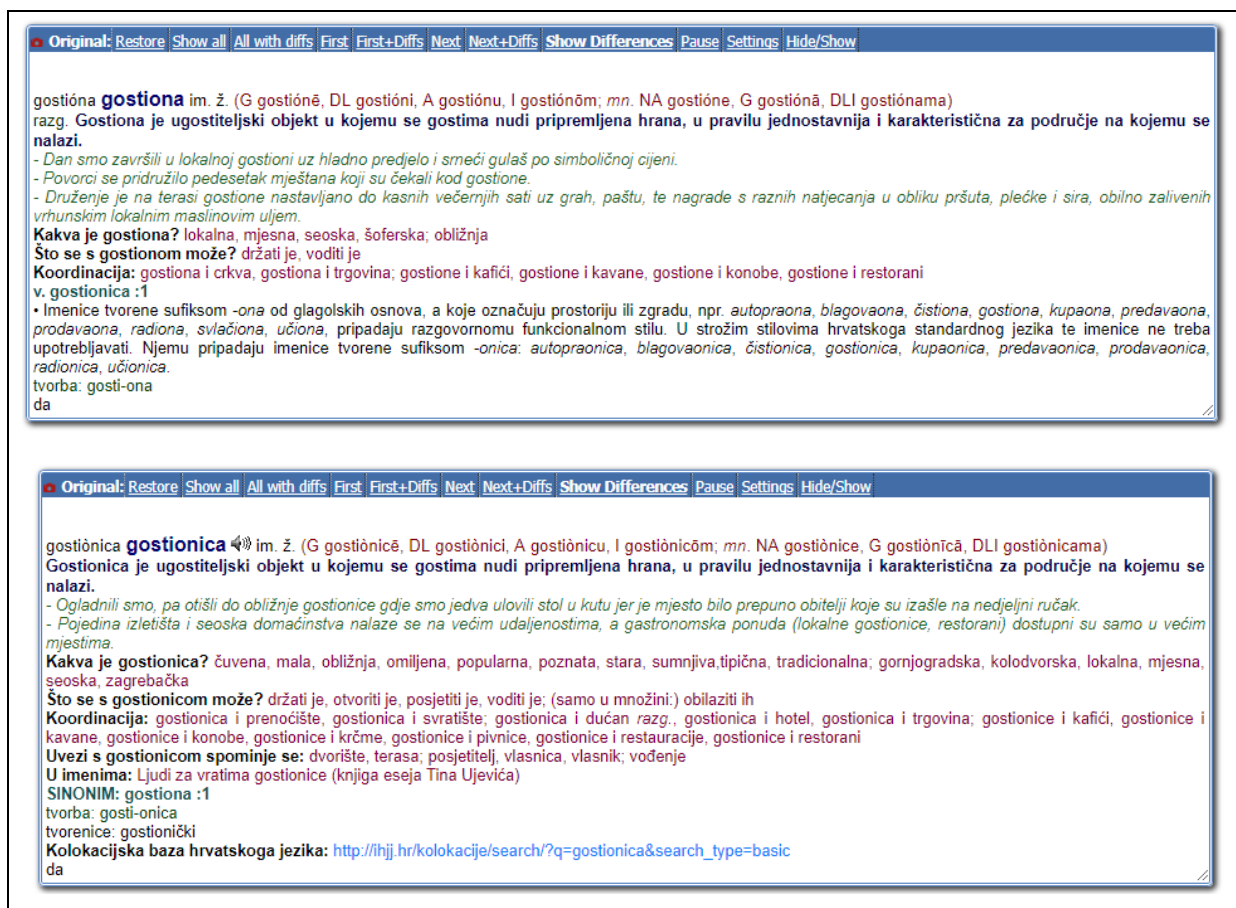
6. slika: Polje *sense* u strukturi *TLexa*

GRAMATIČKA/PRAVOPISNNA OGRADA. Gramatička se ograda nalazi uz pojedino značenje ako se riječ u tome značenju ostvaruje samo u određenim oblicima. Odnosi se na ograničenje u uporabi riječi u pojedinome značenju s obzirom na prijelaznost, svršenost, rod, živost, broj, lice, određenost, određeni padež, glagolsko vrijeme, stupanj i različita sintaktička ograničenja. Npr., uz prijedloge u toj se rubrici donosi ograničenje na određeni padež, uz glagol rekcijsko ograničenje itd. Uz značenje koje se odnosi na riječ pisanu velikim slovom u rubrici se nalazi riječ napisana velikim slovom. U istoj se rubrici može nalaziti više ograda, npr. (*Bog, u jednini*).

7. slika: Gramatičke ograde (u zagradama uz definicije značenja) kojima se implicitno daje jezični savjet o uporabi pojedinih oblika u pojedinome značenju riječi *drvo*

ODREDNICE. Stilske i stručne odrednice nalaze se ispred definicije. Normativna je uputnica v. Njome se s natuknica ili značenja označenih s *razg. ili žarg.* upućuje na drugu riječ iako su te riječi potpuno obrađene i imaju normativnu napomenu. S normativno boljom riječi/značenjem normativno lošija riječ/značenje povezuje se asimetričnom unutrašnjim poveznicom. Tako se s potpuno obrađenu natuknicu *gostiona*, uz čije se značenje nalazi odrednica *razg.* i uz koju se nalazi normativna napomena upućuje uputnicom v. na natuknicu *gostionica*, a uz natuknicu *gostionica* natuknica *gostiona* navodi se kao sinonim (vidi 8. sliku)

8. slika: Obrada natuknica *gostiona* i *gostionica*

DEFINICIJA. Definicije su pune rečenice. Gdje je god to moguće, uspostavljaju se tipske definicije (vidi poglavlja u cjelini *Obrada pojedinih vrsta riječi*). Gdje god korpusni podatci navode na drukčiju definiciju, ona se uspostavlja. Definicija se uspostavlja u skladu s činjenicom da je *Mrežnik* opći rječnik namijenjen općemu korisniku te ne smije biti presložena i prestručna. Izbjegavaju se kružne definicije i definicije s prikrivenom polisemijom (na koju upućuje *ili* u definiciji). Prikrivena se polisemija svjesno nalazi u definiciji muškoga mocijskoga parnjaka – objašnjenje vidi u poglavlju *Imenice – na primjeru mocijskih parnjaka*. Sustavno su i dosljedno definirane riječi koje pripadaju zatvorenim skupinama riječi (veznici,

prijedlozi, odnosni prilozi, čestice, usklici). Tipske se definicije uspostavljaju i za različite semantičke skupine, npr. za dane u tjednu, mjesece, umjetničke pravce, kemijske elemente, mjerne jedinice, kratice. Riječi se definiraju nadređenim pojmom i svojstvom kojim se razlikuju od drugih riječi koje imaju isti nadređeni pojam. Riječ se ne definira sinonimom ni antonimom, a definicije su sinonima i antonima međusobno usklađene. Činjenica da je riječ o rječniku utemeljenu na korpusu na koji je primijenjena gramatika skica te su obrađivačima rječnika dostupne skice riječi za svaku natuknicu (jasan pregled njezina gramatičkoga i kolokacijskoga ponašanja) pred obrađivače rječnika stavila je i problem određivanja značenja i njegova opsega, odnosno prototipnosti značenja. Pred cijelim pregledom kolokacijske realiziranosti pojedine riječi broj značenja znatno povećava u odnosu na broj značenja u npr. *Školskome rječniku hrvatskoga jezika*.²⁵

PRIMJERI. Biraju se tipični primjeri (npr. koji uključuju najčešće kolokacije), koji nisu predugi, koji su jezično točni te koji nedvosmisleno oprimjeruju značenje uz koje stoje, npr. primjer *Pravoslavni mogu, pod točno određenim uvjetima, biti kum ili kuma uz katoličkoga kuma*. bolji je od primjera *Nakon drugog vremena nazvao sam kuma i pitao ga što mi je činiti*. uz značenje ‘Kum je svjedok pri sakramentu.’²⁶ U okviru *Sketch Enginea* dostupan je i alat *GDEX (Good Dictionary Examples)*, koji procjenjuje prikladnost rečenica za rječnički primjer ili za poučavanje s obzirom na nekoliko kriterija: duljinu, složenost vokabulara, dovoljan kontekst, prisutnost referenata koji upućuju na sadržaj izvan rečenice (npr. konektora i upućivačkih riječi), prisutnost imena osoba ili robnih marka te potencijalno problematičnih tema (iz područja politike ili religije). Primjere biramo među onima u kojima se nalaze frekventnije kolokacije. Ovisno o broju potvrda uz svako se značenje donose prosječno dva do tri primjera, a po potrebi (npr. kod riječi s velikim brojem tipičnih kolokacija) može ih biti i više.

²⁵ U *Hrvatskome školskome rječniku* riječi *vozač* pridruženo je tvorbena značenje *osoba koja vozi*, međutim, uvid u širi kolokacijski opseg te korpusne potvrde doveo je do toga da u *Mrežniku* ta riječ ima znatno veći broj značenja s pridruženim primjerima, kolokacijama i svezama; ovdje navodimo samo značenja te svezu pridruženu 4. značenju, a opravdanost uvođenja tih značenja objašnjavamo samo po jednom koordiniranom kolokacijom u zagradama koja jasno upućuje na to da je riječ o posebnome značenju):

1. Vozač je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji zna upravljati vozilom. (*vozači i nevozači*)
2. Vozač je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji upravlja osobnim vozilom. (*vozač i suvozač*)
3. Vozač je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji se profesionalno bavi upravljanjem vozilom. (*vozač i tjelohranitelj*)
4. *sp.* Vozač je odrasla osoba bez obzira na spol ili muškarac koji vozi utrke. (*vozači i mehaničari*)
  - testni vozač (*testni vozač i kaskader*)

²⁶ Uz natuknicu *kum* navode se i obrađuju podnatuknice *krsni kum* i *vjenčani kum*.

UPORABNA NAPOMENA. U uporabnu se napomenu unosi objašnjenje koje se odnosi na uporabu riječi u određenomu značenju. Npr., uz natuknicu *ljubimac* primijećeno je da se riječ *ljubimac* češće upotrebljava za *kućnoga ljubimca* nego za kakva drugoga ljubimca i to stoji u toj napomeni. Uz natuknice *profesor*, *nastavnik* i *učitelj* nalazi se također napomena o uporabi koji je nužna dopuna značenjskome odnosu kako je prikazan u *Mrežniku*. Ako se uporabna napomena (isto vrijedi i za normativnu napomenu) odnosi na sva značenja riječi ili na većinu značenja riječi, uvodimo je pod natuknicom (lemom) kako se ne bi prikazivala uz svako značenje. Donosimo primjer uporabne napomene koja se donosi u rječničkome članku riječi *učitelj*, *nastavnik* i *profesor*:

Riječi *učitelj*, *nastavnik* i *profesor* drukčije su određene u zakonu danas (*Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* 2008.) nego što je to bilo prije, pa to dovodi do nedosljedne uporabe tih riječi. Danas prema *Zakonu* u osnovnoj školi rade učitelji, a u srednjoj i na fakultetu nastavnici. Značenje se tih riječi usklađeno sa *Zakonom* dosljedno nalazi npr. u natječajima za posao te na mrežnim stranicama škola. Međutim, značenje je tih riječi često drukčije u publicističkome i razgovornome stilu, pa se često govori i o osnovnoškolskim nastavnicima/profesorima i srednjoškolskim profesorima. U srednjim strukovnim školama rade strukovni učitelji koji se često zovu i strukovni nastavnici. Zbrku povećava i to da učitelji mogu napredovati u zvanje učitelja mentora i učitelja savjetnika, a nastavnici u zvanje profesora mentora i profesora savjetnika. Na fakultetu rade sveučilišni nastavnici, koji mogu imati znanstveno-nastavno i umjetničko-nastavno zvanje docenta, izvanrednoga profesora i redovitoga profesora ili nastavno zvanje predavača, višega predavača ili profesora visoke škole. Dakle, profesori su redoviti profesori, izvanredni profesori i profesori visoke škole. Od radnih se mjesta i znanstveno-nastavnih i umjetničko-nastavnih zvanja razlikuju titule koje se dobivaju završetkom određenoga fakulteta. Onaj koji završi učiteljski fakultet, dobiva titulu *diplomirani učitelj*. Onaj koji diplomira na nastavničkome fakultetu po bolonjskome procesu dobiva titulu *mag. edu.* odnosno magistar edukacije, ali onaj tko je diplomirao prije uvođenja bolonjskoga procesa dobivao je titulu profesora, pa danas u školama radi još mnogo profesora. Učenici osnovne škole danas se najčešće svojim učiteljima obraćaju riječju *učitelj*, a učenici srednje škole i studenti svojim se nastavnicima obraćaju riječju *profesor*. Odnos između riječi *učitelj*, *nastavnik* i *profesor* odražava se i na odnos između riječi *učiteljica*, *nastavnica* i *profesorica*.

NORMATIVNA NAPOMENA. Kao i uporabna, i normativna napomena može stajati uz natuknicu ili uz njezino značenje ako se ne odnosi na riječ u cjelini. Prva je zamisao pri izradi koncepcije bila da će se natuknice i podnatuknice u *Mrežniku* (ili pojedina njihova značenja) spajati poveznicom na vanjske izvore u kojima se donose normativne napomene, odnosno na stranice *Jezičnoga savjetnika* (jezicni-savjetnik.hr), stranice *Bolje je hrvatski!* (bolje.hr) te *Bazu etnika i ktetika* (hrvatski.hr/etnici-i-ktetici). Od ideje da ćemo se poveznicama spajati na savjete odustalo se iz dvaju razloga: 1. Na *Jezičnome savjetniku* nalaze se savjeti koji se odnose na određeni problem koji opimjeruju najčešćim primjerima (npr. opći savjet za imenice koje završavaju na *-lac* i *-telj*), a u normativnoj su napomeni savjeti prilagođeni pojedinačnomu slučaju (*gledalac/gledatelj*, *slušalac/slušatelj* itd.). Stavljanje svih takvih savjeta, odnosno

savjeta koji se odnose na pojedinu riječ, na *Jezični savjetnik* nije primjereno koncepciji tih savjetničkih stranica²⁷; 2. Savjeti na *Jezičnome savjetniku*, na *Bolje je hrvatski!* i u *Bazi etnika i ktetika* nemaju posebne adrese, nego se svi nalaze na istoj, što bi korisnika dovelo u situaciju da vanjskom poveznicom dolazi na mrežno mjesto koje mora pretraživati, a ne izravno na jezični savjet. Nekih jezičnih savjeta nije bilo na stranicama *Jezičnoga savjetnika*. Takvi su jezični savjeti sastavljeni za *Mrežnik* i potom uvršteni u *Jezični savjetnik*.

The image shows a screenshot of a web page with the title "BOLJE JE HRVATSKI!". Below the title is a red banner with the text "software > programaska podrška". The main content area contains a definition of the term "programaska podrška" in Croatian, explaining its origin from the English word "software" and its components "soft" (mek) and "ware" (roba). It also includes a note about the correct usage of the term in Croatian and a list of synonyms.

BOLJE JE HRVATSKI!

software > programaska podrška

U engleskome je jeziku riječ *software* novotvorenicom nastala prema riječi *hardware*, koja znači 'željezna roba, prodavaonica željezne robe, tehnička oprema, vojna oprema, oružje', a pojavom računala dobila je i značenje 'svi materijalni dijelovi računala i pratećih uređaja, tj. kućište, čipovi, elektronički sklopovi, kabeli, međuskopovi, tipkovnica, monitor itd.'. Riječ *software* sastoji se od elementa *soft* (mek) i *ware* (roba) i označuje računalne programe, jezike, upute itd. tj. nefizički dio računalnoga sustava. U tome je značenju ta riječ preuzeta i u hrvatski jezik i to u neprilagođenu liku *software* i u prilagođenu liku *softver*. U hrvatskome je standardnom jeziku umjesto naziva *software* ili *softver* bolje upotrebljavati naziv *programaska podrška*.

programaska podrška inform.
Programaska podrška nematerijalni su dijelovi računala, programi koji omogućuju rad s određenim računalnim sastavnicama i uređajima.
- Iz ovoga proizlazi da instalacija potrebne programske podrške i njezin rad ne opterećuju znatno računalo na kojem se nalazi sekundarni sustav.
- Da bi korisnik mogao upotrebljavati usluge naše RCS službe, mora imati modem te odgovarajuću programsku podršku.
- Predavanje će pokazati stvarne primjere na iskustvu Sveučilišta Oxford, koji ilustriraju mogućnosti licenciranja programske podrške i baza podataka.
• U engleskome je jeziku riječ *software* novotvorenicom nastala prema riječi *hardware*, koja znači 'željezna roba, prodavaonica željezne robe, tehnička oprema, vojna oprema, oružje', a pojavom računala dobila je i značenje 'svi materijalni dijelovi računala i pratećih uređaja, tj. kućište, čipovi, elektronički sklopovi, kabeli, međuskopovi, tipkovnica, monitor itd.'. Riječ *software* sastoji se od elementa *soft* (mek) i *ware* (roba) i označuje računalne programe, jezike, upute itd. tj. nefizički dio računalnoga sustava. U tome je značenju ta riječ preuzeta i u hrvatski jezik i to u neprilagođenu liku *software* i u prilagođenu liku *softver*. U hrvatskome je standardnom jeziku umjesto naziva *software* ili *softver* bolje upotrebljavati naziv *programaska podrška*.
SINONIM: softver Mrtvi sinonim: programaska potpora

9. slika: Savjet *software > programaska podrška* na stranicama *Bolje je hrvatski!* i u *Mrežniku*

O ostalim elementima rječničke mikrostrukture (kolokacije, tvorbeni podatci, frazemi, etimološki podatci te unutrašnje i vanjske poveznice) vidi u cjelini *Osnovni modul*.

Literatura

- Blagus Bartolec, Goranka. 2017. Synonymy between theory and practice: The corpus-based approach to determining synonymy in lexicographic descriptions in Croatian. *Computational and Corpus-based Phraseology: Recent Advances and Interdisciplinary Approaches*. Vol. II. 132–136.
- Blagus Bartolec, Goranka; Matas Ivanković, Ivana. 2017. Kad nam korpus ispunjava želje. *Hrvatski jezik* 4/3. 25–28.
- Brozović Rončević, Dunja; Ćavar, Damir. 2008: Hrvatska jezična riznica kao podloga jezičnim i jezičnopovijesnim istraživanjima hrvatskoga jezika. *Vidjeti Ohrid: referati hrvatskih sudionica i sudionika za XIV. međunarodni slavistički kongres*. Ur. Petrović,

²⁷ Na takvu je odluku utjecalo i plenarno izlaganje Bena Zimmera na skupu *elix* 2017. godine: *Defining the Digital Dictionary: How to Build More Useful Online Lexical References*, u kojemu je pokazano da korisnici najveću pozornost pri pregledavanju rječničkoga članka poklanjaju normativnim i uporabnim napomenama.

- Bernardina; Samardžija, Marko. Hrvatsko filološko društvo – Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb. 173–186.
- Čilaš Šimpraga, Ankica; Jojić, Ljiljana; Lewis, Kristian. 2008. *Prvi školski rječnik hrvatskoga jezika*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Školska knjiga. Zagreb
- Gantar, Polona; Krek, Simon. 2009. Drugačen pogled na slovarske definicije: opisati, pojasniti, razložiti?. *Infrastruktura slovenščine in slovenistike, Obdobja, Simpozij, = Symposium*, 28. Ur. Stabej, Marko. Znanstvena založba Filozofske fakultete. Ljubljana. 151–159.
- Hudeček, Lana. 2018. Izazovi leksikografske obrade u jednojezičnome mrežnom rječniku (na primjeru Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна* 69. Ur. T. Salyha. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів.
- Hudeček, Lana; Jozić, Željko; Kristian Lewis, Mihaljević, Milica. 2016. *Prvi školski pravopis hrvatskoga jezika*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica (ur.) 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Školska knjiga. Zagreb.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2009. Homonimija kao leksikografski problem. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 35. 159–186.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2017a. A New Project – Croatian Web Dictionary MREŽNIK. *The Future of Information Sciences. INFUTURE2017, Integrating ICT in Society*. Ur. Atanassova, Iana i dr. Department of Information and Communication Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences. Zagreb. 205–213.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2017b. The Croatian Web Dictionary Project – Mrežnik. *Electronic lexicography in the 21st century. Proceedings of eLex 2017 conference*. Ur. Kosem, Iztok i dr. Lexical Computing CZ s.r.o. Brno – Leiden. 172–192.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2018. Croatian Web Dictionary Mrežnik: One year later – What is different? *Proceedings of the Conference on Language Technologies & Digital Humanities*. Ur. Fišer, Darja; Pančur, Andrej. Ljubljana. 106–113.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2019a. Uloga e-učenja i e-rječnika u usvajanju hrvatskoga jezika. *Dijete i jezik danas – Razvoj pismenosti u materinskom i inom jeziku*. Ur. Majdenić, Valentina; Trtanj, Ivana; Živković Zebec, Vedrana. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti. Osijek. 85–111.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2019b. Kako normativnu preporuku donosi terminolog, a kako standardolog. *Jezik i um* (Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku održanoga od 3. do 5. svibnja 2018.). Ur. Matešić, Mihaela; Vlastelić, Anastazija. Srednja Europa. Zagreb. 3–30.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2020. The Croatian Web Dictionary – Mrežnik Project – Goals And Achievements. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 46/2. 645–667.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Pasini, Dinka. 2018. Radionica na Croaticumu – provjera strukture modula za strance *Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika*. *Hrvatski jezik* 5/2. 9–12.
- Kosem, Iztok; Husák, Miloš; Mccarthy, Diana. 2011. GDEX for Slovene. *Electronic Lexicography in the 21st Century: New applications for new users. Proceedings of eLex*

2011. Ur. Kosem, Iztok; Kosem, Karmen. Trojina, zavod za uporabno slovenistiko. Ljubljana. 151–159.
- Krek, Simon. 2012. New Slovene sketch grammar for automatic extraction of lexical data. *SKEW3, tretja mednarodna delavnica orodja Sketch Engine*.
- Lewis, Kristian; Mihaljević, Josip. 2018. Odostražni rječnik – što je, kako ga izraditi i čemu služi. *Hrvatski jezik* 5/2. 21–25.
- Ljubešić, Nikola; Klubička, Filip. 2016: Croatian web corpus hrWaC 2.1. *Slovenian language resource repository CLARIN.SI*. <http://hdl.handle.net/11356/1064> (pristupljeno 26. listopada 2021.).
- Marković, Mario; Mihaljević, Josip. 2020. Korpus *Jene* – jednojezični terminološki korpus. *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – JENA*. Ur. Mihaljević, Milica; Hudeček, Lana; Jozić, Željko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. 110–123. <https://jena.jezik.hr/wp-content/uploads/2021/01/Monografija-1.pdf> (pristupljeno 3. svibnja 2022.)
- Mihaljević, Josip. 2022. Demoinačica Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika (A – F). *Hrvatski jezik* 9/1. 21–24.
- Mihaljević, Milica. 2018. Hrvatski mrežni izvori za djecu i strance. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна* 69. Ur. T. Salyha. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів.
- Perdih, Andrej; Ledinek, Nina. 2019. Multi-word Lexical Units in General Monolingual Explanatory Dictionaries of Slavic languages. *Slovene Linguistic Studies* 12. 113–134. doi.org/10.3986/sjsls.12.1.07.
- Šorli, Mojca. 2011. Pragmatic Components in the Slovene Lexical Database Descriptions. *Electronic Lexicography in the 21st Century: New applications for new users. Proceedings of eLex 2011*. Ur. Kosem, Iztok; Kosem, Karmen. Trojina, zavod za uporabno slovenistiko. Ljubljana. 251–259.
- Štrkalj Despot, Kristina; Hudeček, Lana; Stojanov, Tomislav; Ljubešić, Nikola. 2019. State-of-the-art on monolingual lexicography for Croatia (Croatian). *Slovenščina 2.0* 7/1. 65–77.
- Štrkalj Despot, Kristina; Möhrs, Christine 2015. Pogled u e-leksikografiju. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 41/2. 329–353.